

Reactie RES West-Brabant op marktconsultatie *Implementatiewet herziene gasrichtlijn en uitvoering herziene gasverordening (juli 2025)*

Algemeen

RES West-Brabant heeft een onderzoek laten uitvoeren naar het energiesysteem van de toekomst. Daarin is gekeken naar energievragers en energieafnemers, maar ook de balans tussen vraag en aanbod. Uit deze studie blijkt dat in de toekomstige energiemix waterstof een belangrijk rol kan spelen: orde grootte 12% van de energiebehoefte kan worden ingevuld door waterstof. Daarnaast kan waterstof als balanceringsinstrument worden ingezet. RES West-Brabant wil graag ondersteuning bieden in de verdere implementatie en uitrol van waterstofnetwerken en waterstoffabrieken (elektrolyzers).

Het bestaande transmissie- en distributienetwerk van aardgas zal uitgefaseerd worden. Een deel daarvan zal ingezet kunnen worden als transmissie- en distributienetwerk voor waterstof. Het aardgasnetwerk wordt (indirect) beheerd door overheidsinstanties: Gasunie/HyNetwork voor het transmissienetwerk, de netbeheerders voor de distributienetwerken.

Genoemde marktconsultatie richt zich op ontwikkeling en beheer van het waterstofnetwerk. Gesproken wordt over transmissiesysteembeheerders (TSB's) en distributiesysteembeheerder (DSB).

Consultatievraag 1: Acht u het wenselijk dat distributiesystemen voor waterstofgas enkel beheerd mogen worden door een partij of partijen waarvan de aandelen direct of indirect berusten bij één of meer openbare lichamen? Kunt u dit toelichten?

RES West-Brabant is van mening dat het distributienetwerk in (indirect) in handen moet zijn van openbare lichamen en wel om de volgende redenen:

1. Waterstof speelt een belangrijke rol in de verduurzaming van het energiesysteem. Zonder betrouwbare toegang tot waterstof kan een deel van de West-Brabantse bedrijven niet verduurzamen. De RES West-Brabant ziet het waterstofdistributienet als een **vitale infrastructuur** die niet aan marktwerking mag worden overgelaten.
2. Juist waterstofdistributienetten vragen om een **lange termijnvisie** en lange terugverdiertijden. Dit verhoudt zich niet tot de gerichtheid van private partijen op korte termijn rendement. De RES West-Brabant faciliteert de totstandkoming van deze lange termijnvisie met oog op duurzame maatschappelijke waarde. Zij ziet hierin een publiek warmtedistributiebedrijf als een natuurlijke partner.
3. De RES West-Brabant ziet waterstofdistributienetwerken als **natuurlijke monopolies**. Het is niet onze verwachting dat er meerdere waterstofdistributienetwerken naast elkaar zullen ontstaan. Naar onze mening voorkomt publiek eigendom dat een commerciële partij hun monopolie positie misbruikt voor winstmaximalisatie, wat zou kunnen leiden tot onder investering en slechte dienstverlening
4. Een belangrijke reden is dat zeker de distributienetwerken vooral in **openbaar gebied** aangelegd gaan worden. Daarbij zijn gemeenten vaak eigenaar. Het is onwenselijk dat gemeenten met private partijen afspraken zouden moeten maken over aanleg, onderhoud en uitbreiding van distributienetwerken. Als het waterstofnetwerk kan vallen onder de AVOI (Algemene Verordening Ondergrondse Infrastructuren) biedt dat voor gemeenten en netwerkbedrijven een eenduidige, reeds lang bestaande, zekerheid als er projecten worden

gestart, beheerd of uitgebreid. Zeggenschap, aansprakelijkheid, kostenverhaal, etc. is daarin geregeld.

5. Een andere reden is dat bij openbare lichamen de **kans op faillissementen** klein/niet bestaand is. Mocht een faillissement bij een private partij optreden, dan heeft de curator volledige zeggenschap over het (deel van het) distributienetwerk en kan toegang weigeren voor noodzakelijk beheer of uitbreiding van netwerk. Ook is de vraag of transport van waterstof dan nog mogelijk is.

Consultatievraag 2: Acht u het wenselijk dat er één, enkele of meerdere partijen zijn die in een eigen gebied distributiesystemen voor waterstofgas ontwikkelen en beheren? Kunt u dit toelichten?

1. RES West-Brabant is van mening dat er per gebied slechts 1 netwerkpartij eigenaar zijn van een distributiesysteem. De RES West-Brabant ziet waterstofdistributienetwerken als **natuurlijke monopolies**. Het is niet onze verwachting dat er meerdere waterstofdistributienetwerken naast elkaar zullen ontstaan. Naar onze mening voorkomt publiek eigendom dat een commerciële partij haar monopolie positie misbruikt voor winstmaximalisatie, wat zou kunnen leiden tot onder investering en slechte dienstverlening.
2. De RES West-Brabant is van mening dat één partij de **overlast** bij aanleg van de waterstofdistributienetwerken en de ruimtelijke impact beperkt. Bij de uitrol van het telecomnetwerk/glasvezelnetwerk is ervoor gekozen meerdere partijen toe te staan om een eigen netwerk aan te leggen. Dat betekent dat de grond meerdere malen open moet/moest om de aanleg mogelijk te maken. Enerzijds betekent dit meerdere malen overlast voor de bewoners en/of bedrijven. Anderzijds betekent het dat de kwaliteit van de openbare ruimte (met name de bestrating) soms fors in kwaliteit achteruit is gegaan (struikelgevaar).

Verder is het op dit moment al een zoektocht om riolering, aardgas, elektriciteit, telecom/glasvezel en warmtenetten een (veilige) plek te geven in de **ondergrond**. Verwacht mag worden dat bij de uitrol van een distributienetwerk zowel aardgas als waterstof naast elkaar in gebruik zullen zijn. De uitdaging om daarbij veilige afstanden te vinden is al groot. Mocht besloten worden dat er meerdere aanbieders van waterstof in 1 straatprofiel worden toegestaan, lijkt het ons vanuit veiligheidsoogpunt onmogelijk om daarvoor voldoende ruimte in de ondergrond te vinden. Zeker in wijken uit de jaren 80 met hun uiterst smalle straatprofielen.

Uit het oogpunt van een **samenhangende sturing** op de verschillende energiedragers in het regionale energiesysteem en de vitale die distributienetten daarbij spelen, heeft de RES West-Brabant verder een duidelijke voorkeur om het publieke eigendom van het waterstofdistributienet in handen te leggen van netbeheerder Enexis.

Consultatievraag 3: Acht u het wenselijk dat verzorgingsgebieden worden aangewezen en dat distributiesystemen worden ontwikkeld vanuit:

- a. *Centrale coördinatie: sturen op landelijk dekkende ontsluiting van exclusieve verzorgingsgebieden. Voor alle gebieden dient er een distributiesysteembeheerder aangewezen te worden.*
- b. *Bottom-up benadering: beginnen met op aanvraag aanwijzen van eerste verzorgingsgebieden waar distributiesystemen tegen acceptabele risico's kunnen worden aangelegd.*
- c. *Hybride benadering: beginnen met op aanvraag aanwijzen van eerste exclusieve verzorgingsgebieden waar distributiesystemen tegen acceptabele risico's kunnen worden aangelegd. Parallel kan voor de gebieden waar de ontwikkeling van verzorgingsgebieden niet bottom-up van de grond komt, vanuit een centraal ontwikkelkader de ontwikkeling gecoördineerd worden.*

Kunt u dit toelichten?

Onze voorkeur gaat uit naar **optie c, waarbij een rol voor het rijk is om de vraag naar waterstof op kansrijke locaties te articuleren**. RES West-Brabant constateert dat er op dit moment een kip-ei situatie is ontstaan: door te weinig vraag is er geen rendabel businessmodel te maken voor afgebakende verzorgingsgebieden. De (op dit moment) geringe vraag naar waterstof maakt investeringen in de ontwikkeling van een waterstofnetwerk nog niet economisch rendabel. Centrale coördinatie van de uitrol van distributienetwerken heeft het voordeel dat er een markt gecreëerd gaat worden voor de inzet van waterstof. Gemotiveerd kunnen dan bijvoorbeeld landelijk 10-20 (industrie-)gebieden aangewezen worden. In het gebied van RES West-Brabant zien wij 2 kansrijke (industrie-)gebieden. Daar kan dan ervaring worden opgedaan rondom (technische) inpassing, omgevingseffecten, mitigerende maatregelen, etc.

U spreekt over acceptabele risico's bij de bottom-up aanpak. RES West-Brabant vraagt zich af welke risico's daarbij worden beoordeeld: economische, milieutechnische, uitvoeringstechnische, beheerstechnische, vergunning technische?

Consultatievraag 4: Acht u het wenselijk dat een infrastructuurbedrijf in opdracht van een derde productie-installaties voor waterstofgas mag aanleggen, onderhouden en ter beschikking stellen? Kunt u uw antwoord toelichten?

RES West-Brabant heeft moeite om de vraag goed te duiden. Bedoelt u met de activiteiten van een infrastructuurbedrijf de aanleg en het beheer van de pijpleidingen en/of aansluitstations van het waterstofnetwerk. En bedoelt u met de productie-installaties een waterstoffabriek en/of een electrolyser?

In de huidige wetgeving is productie van aardgas een private aangelegenheid (zoals alle energievormen). En transmissie- en transport een publieke aangelegenheid. RES West-Brabant ziet voor waterstof geen essentieel andere functies als van aardgas, dus zijn wij van mening dat de verdeling tussen productie en transmissie/distributie hetzelfde zou moeten zijn.

Of een bedrijf een productie-installatie en/of infrastructuur aan mag leggen hangt af van de eisen en normen waaraan een bedrijf moet voldoen. In theorie kan dat dezelfde private ondernemer zijn. Volgens RES West-Brabant is deze situatie bestaand voor alle energievormen.

Aanvullende overwegingen

Overdracht aardgasnetwerk naar waterstofnetwerk

Gesteld is dat het waterstofnetwerk uitgerold kan worden door (deels) hergebruik van bestaande aardgasleidingen. Mocht gekozen worden voor het toestaan van private beheerder van het waterstofnetwerk, kan de vraag gesteld worden onder welke voorwaarden de assets van het publieke aardgasnetwerk overgaan naar de private partijen. De ervaring bij het warmtenetwerk leert dat het vraagstuk van restwaarde/toekomstwaarde een lastige is. Ook het vraagstuk van de doorlooptijd van exploitatie van bestaande netwerken nadat het besluit is genomen van overgang is nog niet opgelost. Daarom is de RES West-Brabant van mening dat assets van het waterstofnetwerk in dezelfde handen moeten komen als van het aardgasnetwerk.

Positie elektrolyzers versus waterstoffabrieken

Bij het beschouwen van de balans in het energiesysteem tussen vraag en aanbod is er ook een rol weggelegd voor elektrolyzers. Als een elektrolyser wordt ingezet om het overschot van (wind- of zonne-)energie tijdelijk te bufferen en daarna weer om te zetten in elektriciteit, is er geen sprake van een productiefabriek. Deze faciliteit zal bestaan uit pijpleidingen, buffervaten en technische installaties. De vraag is hoe dergelijke faciliteiten een juiste plaats krijgen in de herziene gasrichtlijn.